

کابینه‌ای برای عدالت و آزادی

شهاب‌الدین طباطبایی با ارزیابی دوران
پساانتخابات مکانیسم انتخاب اعضای
کابینه را تحلیل می‌کند

□ مهدی بیگ اوغلی

این روزها بحث مکانیسم تشکیل کابینه و انتخاب افرادی که قرار است
سکان هدایت وزارتخانه‌ها و ساختارهای مدیریتی را به دست گیرند،
برای بسیاری از ایرانیان یک معادله جدی است. اقبال مختلف منتظرند
ببینند، ترکیب دولتی که رییس‌جمهور منتخب آن با هدف تحول‌خواهی،
توسعه‌گرایی و تنش‌زدایی رای اکثریت ایرانیان را کسب کرده، چه شکل
و شمایی خواهد داشت؟ آیا نوزاد تازه متولد شده دولت پزشکیان
شبهه دولت روحانی خواهد بود یا دولت خاتمی؟ و یا اینکه تصویری
منحصر به فرد از خود نمایان کرده و به دولت اختصاصی پزشکیان بدل
می‌شود؟ دولتی که حامل گفتمان متفاوتی از اصلاحات است و به قول
حجاریان که از ضرورت وارد کردن کلیدواژه عدالت در گفتمان اصلاحات
صحبت می‌کرد، برای نخستین بار مفهوم «عدالت و تبعیض» را به عنوان
گم‌شده ایرانیان در کنار «آزادی» نشانده است. شهاب‌الدین طباطبایی
دبیرکل حزب ندا و یکی از چهره‌های اصلاح طلب مبتنی بر این واقعیت‌ها
به این نکته اشاره می‌کند که مکانیسم انتخاب اعضای کابینه در
محیطی شفاف و مبتنی بر مکانیسمی قانونی پیش می‌رود. او معتقد است
اگر کمیته‌های گزینش و شورای راهبردی بتوانند ایده‌های پزشکیان را
مد نظر قرار داده و اعضای کابینه‌ای شایسته به او معرفی کنند،
دولت آینده دستاوردهایی، قابل قبول ثبت خواهد کرد. طباطبایی ضمن
اشاره به مفهوم ظریف «عدم تبعیض» در گفتمان پزشکیان به مصادیق
سیاسی، اقتصادی، نژادی و نسلی تبعیض اشاره کرده و می
گوید: «کابینه چهاردهم باید کابینه‌ای باشد خالی از سالمندان و بخش
زیادی از وزرای تکراری که طی سال‌های گذشته امتحان خود را پس
داده‌اند.» او با ترسیم بایدهایی که برای تشکیل کابینه در نظر
گرفته شده مواردی چون «عدم حضور درصدی از افراد کابینه در ادوار
کابینه‌های قبلی»، «جوانی کابینه»، «شایسته‌سالاری» و... را به عنوان

مصادیق اصلی انتخاب اعضای هیات دولت معرفی می‌کند. طباطبایی در عین حال از به کار بردن واژه «همه مردان رییس جمهور» پرهیز داشته و ترجیح می‌دهد از واژه «همه یاران رییس جمهور» استفاده کند و اعلام می‌کند با توجه به تحولات اخیر کشور، بدون تردید زنان باید سهمی شایسته و اساسی در کابینه‌ای داشته باشند که با هدف رفع تبعیض، تحقق عدالت و عینیت بخشیدن به آزادی و حاکمیت قانون روی کار آمده است.

بازخوانی گزاره‌هایی که منجر به انتخاب مسعود پزشکیان شد، موضوع مهمی است که می‌تواند داده‌های مناسبی برای ترسیم دورنمای آینده در اختیار مردم قرار بدهد. شما چه تفسیر و تحلیلی از انتخابات 1403 دارید؟

مهم‌ترین نکته درباره انتخابات ۱۵ تیرماه که در نهایت منجر به پیروزی مسعود پزشکیان شد، این است که پروژه تحریم انتخابات در کشور با وجود همه تلاش خودبراندازان داخلی و براندازان خارجی شکست خورد. حتی بخشی از افراد و جریان‌هایی که با عدم مشارکت در دور نخست قصد داشتند صدای اعتراض خود را به گوش دستگاه حکمرانی برسانند در دور دوم رای دادند. این اتفاقی مهم و معنادار است. اما معنایی که از این نوع کنشگری می‌توان برداشت کرد آن است که مردم همچنان به روزنه‌های امید اعتقاد دارند و همچنان از هر روزنه‌ای استفاده می‌کنند تا راهی برای آینده بهتر، توسعه، حاکمیت قانون، آبادانی و آزادی بیشتر ایران بگشایند. این پیام اول و مهم انتخابات بود.

اما برخی می‌گویند رای مردم به پزشکیان بیشتر از اینکه ایجابی باشد، سلبی بود. در واقع ترس از حضور رقباتی رادیکال باعث شد تا مردم به پزشکیان رای بدهند. این تحلیل درست است؟

این رای ابتدا لطف خدا بود. در وهله بعدی مردم به صداقت و خلوص نیت آقای دکتر پزشکیان رای دادند. گزاره مهمی که باید در روند انتخاب کابینه ایشان هم به صورت عملی متبلور شود، روشن است این تحولات و اصلاحات در حد وعده و شعار نباید باشند. افرادی باید به عنوان اعضای کابینه انتخاب شوند که مانند خود رییس‌جمهور و گفتمان خود پزشکیان تخصص، صداقت و شایسته سالاری را مدنظر قرار بدهند و توهم همه‌چیزدانی نداشته باشند.

امیدوارم وزرایی که انتخاب می‌شوند و کابینه‌ای که قرار است به مجلس معرفی شوند، مثل خود پزشکیان توهم تخصص و دانایی نداشته

باشند. بنابراین اظهارنظرهای عجیب و غریبی نکنند که مردم را ناامید سازند یا وعده‌هایی مطرح نکنند که نشدنی باشد. تاکید و اعتراف به اینکه من همه چیز را نمی‌دانم و از علم و تخصص کارشناسان استفاده می‌کنم، اوج دانایی و درک بالایی فرد می‌تواند باشد.

یعنی معتقدید این دولت بدون وعده و چشم‌انداز روی کار آمده است؟

دکتر پزشکیان برای گرفتن رای از مردم جز بازگشت به قانون، اجرای برنامه توسعه ایران و انداختن کشور در مسیر توسعه پایدار هیچ وعده‌ای نداد. اما چشم‌اندازهای روشنی ارائه کرده است. ضمن اینکه هیچگاه به مردم دروغ نگفت و در زمان‌های مختلف شرافت خود را گرو گذاشت تا در صورت عدم توفیق استعفا بدهد. با یک چنین دورنمایی، وزرایی که قرار است با این دولت کار کنند، شایسته است همین رویکرد را در پیش بگیرند. توجه کنید، گفتمانی که توسط پزشکیان میان مردم جا افتاد، ضد تبعیض است. ایشان به دنبال تحقق حق و عدالت و در کنار آن آزادی به صورت توأمان است. این گفتمان بسیار جذاب و در عین حال مورد پذیرش اکثریت مردم است. در واقع اعتقاد به عدالت همراه با آزادی مدنظر دکتر پزشکیان است.

وقتی صحبت از آزادی، عدالت و تبعیض می‌شود موضوع بسیار انتزاعی به نظر می‌رسد. چرا که مقوله عدالت در بسیاری از برهه‌ها و دولت‌ها در این کشور دستمالي شده، همان طور که درباره آزادی و تبعیض هم این نگاه انتزاعی وجود دارد. تصویری که پزشکیان از عدم تبعیض و تحقق عدالت مطرح می‌کند چه وجوه عینی و مصداقی دارد؟

ببینید، وقتی صحبت از تبعیض می‌شود مقصود فقط تبعیض نژادی و قومی نیست. بلکه سایر شؤون تبعیض مانند تبعیض سیاسی، تبعیض اقتصادی، تبعیض فرهنگی و مهم‌تر از همه تبعیض نسلی مدنظر است. اگر بخواهیم درباره تبعیض نسلی بیشتر صحبت کنم، باید بگویم که کابینه چهاردهم باید کابینه‌ای باشد خالی از سالمندان و بخش زیادی از وزرای تکراری که طی سال‌های گذشته امتحان خود را پس داده‌اند. آنچه تاکنون مشخص است، دولت چهاردهم به سمت رفع این نوع تبعیض‌ها حرکت می‌کند. برای تشکیل کابینه شروطی مطرح شده که این امیدواری‌ها را بیشتر می‌کند. مثلاً قرار است درصدی از افراد کابینه کسانی باشند که در ادوار کابینه‌های قبلی حضور نداشته باشند. ضمن اینکه سن آنها الزاماً از عددی خاص باید پایین‌تر باشد. فکر می‌کنم کمیته‌هایی که کار ارزیابی گزینه‌ها را در دست دارند چنانچه مبتنی بر رویکرد

فکری و عملی مسعود پزشکیان عمل کنند، امیدواری‌های بسیاری شکل می‌گیرد. بسیاری از ایرانیان پس از انتخابات چشم به روند انتخاب کابینه دوخته‌اند تا به درکی از احتمالات آینده برسند. اسامی افرادی که به عنوان یاران رییس‌جمهور منتشر می‌شود برای مردم مهم است.

چرا از واژه یاران رییس‌جمهور استفاده کردید در حالی که طی سال‌های اخیر اغلب از واژه مردان رییس‌جمهور برای ترکیب هیات دولت استفاده می‌شود؟

من لفظ یاران رییس‌جمهور را به کار می‌برم؛ چون دیگر قرار نیست مانند گذشته، ترکیب کابینه جنسیتی و تنها مجموعه‌ای از مردان باشد. قرار است مردان و زنان کابینه را در دولت آینده ببینیم. این هم از جمله امیدواری‌هایی است که می‌تواند فضای کشور را امیدوارانه‌تر به سمت گره‌گشایی و رفع مشکلات بیشتر سوق بدهد. ضمن آنکه همه آنان که رای دادند و رای ندادند با پیشنهادها و نقدهایشان یاریگر رییس‌جمهور منتخب خواهند بود.

پس از انتخابات سال 1400، سعید جباریان از ضرورت فاصله گرفتن اصلاح‌طلبان از گفتمان دهه 70 و بازگشت به برخی کلیدواژه‌های موثر دهه 60 مانند «عدالت» صحبت کرد. به نظر می‌رسد، مسعود پزشکیان با تأکیدی که بر واژه عدالت دارد، نماد ورود اصلاح‌طلبان به این دوران تازه باشد. این تحلیل را قبول دارید؟ در ادامه هم بفرمایید بدنه رای پزشکیان را چه افراد و جریان‌اتی شکل دادند؟

گفتمان و رویکرد دکتر پزشکیان اجماعی از اصلاح‌طلبی و گفتمان عدالت با طعم آزادی است. درباره بدنه رای پزشکیان بحث‌ها زیادی صورت گرفته. بدنه رای پزشکیان به نظرم ترکیبی بود از اصلاح‌طلبان، کسانی که همچنان به آینده ایران امیدوارند و اصولگرایان معتدل و عاقل. در واقع بخشی از اصولگرایانی که ضد تندروی بودند به پزشکیان رای دادند. به طور کلی پیام اصلی انتخابات در هر دو دوره، نه به تندروی و رادیکالیسم بود. فکر می‌کنم نه به تندروی اساساً رویکرد و رویه شخص رهبری هم محسوب می‌شود. معتقدم این انتخابات همگرایي و حداکثر همگرایي بین ارکان حکومت و انتخاب مردم بود. از این منظر هم اقتدار کشور تثبیت و هم مطالبات مردم محقق شد. اینکه در داخل همه متفق‌القول می‌گویند، دوران تندروی تمام شده، اتفاق مبارکی است. جریانی فارغ از جناح‌بندی‌ها و احزاب و گروه‌ها آمده که مردم برایش در اولویت قرار دارد. پزشکیان به دنبال تحقق عدالت، رفع

تبعیض در کنار حاکمیت قانون و تحقق آزادی است. با این رویکرد می‌توان گفت جریان اصلاحات هم وارد عصر و هنگامه متفاوتی شده و گفتمان خود را ارتقا داده است. گفتمانی که در آن عدالت، رفع تبعیض و آزادی به عنوان کلیدواژه‌های دهه 60 و 70 در هم گنجانده شده و گفتمان اثربخشتري را ایجاد کرده است.

مکانیسم انتخاب کابینه در چه مرحله‌ای قرار دارد و آیا می‌توان این کابینه را کابینه آشتی ملی در نظر گرفت؟

از فردا (چهارشنبه) جزییات، شاخصها و ملاک‌های ارزیابی کمیته‌ها برای رونمایی از گزینه‌هایی که قرار است به عنوان کاندیدای کسب کرسی وزارت و معاونت‌ها و... معرفی شوند، به پایان رسیده و نقشه راه انتخاب کابینه ترسیم می‌شود. این روند کاملاً شفاف و تخصصی دنبال می‌شود و الگوها تعیین می‌شوند.

یعنی قالبی تعیین شده و تنها افرادی که در این قالب بگنجند وارد کابینه می‌شوند؟ می‌توان امیدوار بود که دیگر سفارشها و نفوذا و... اثرگذار نباشد؟

بله؛ افرادی از سوی کمیته‌ها به عنوان اولویت‌های نخست تا اولویت‌های دوم، سوم و... به شورای راهبردی معرفی می‌شوند. شورای راهبردی پس از بررسی‌های مختلف، ارزیابی نهایی را صورت داده و اولویت‌ها را خدمت رییس‌جمهور منتخب ارائه می‌کنند و نهایتاً این دکتر پزشکیان است که از این لیست، وزرای مدنظر خود را انتخاب می‌کند. به عبارت روشن‌تر، روند انتخاب کابینه کاملاً شفاف مبتنی بر خرد جمعی و نظر کارشناسی تمام کارشناسانی است که در این کمیته‌ها کار می‌کنند. در واقع اجماع نخبگانی در خصوص راهبردها و شاخص صورت می‌گیرد تا از همه ظرفیت‌های کشور برای ترسیم الگوی رشد و توسعه کشور استفاده شود. این اجماع نخبگانی امری مبارک و زمینه‌ساز حرکت به سمت بهبود خواهد بود.